

TORRENT, J. i TASIS, R.: *Història de la Premsa Catalana*. Barcelona, Bruguera, 1966.
VALLVERDÚ, F.: *El fet lingüístic com a fet social*. Barcelona, Edicions 62, 1973.

Aquest recull mínim i parcial ha de ser completat amb els llistats bibliogràfics específics de cada bloc del programa que són subministrats al llarg del curs.

AVALUACIÓ

Dues proves parcials i/o examen final.

CODI: 5108 - TEORIA DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL

PROF: JOSEP GIFREU I PINSACH DEPARTAMENT DE PERIODISME
Llic. en Filosofia i Lletres (Filosofia)
UB., 1975.
Llic. i Dr. en CC de la Informació
UAB., 1979, 1982.

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESI SIGNIFICATIUS

1. *Sistema i Polítiques de la comunicació a Catalunya*. Barcelona, L'Avenç, 1983.
2. *Comunicació, Llengua i Cultura: Horitzó 1990*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1986.
3. *El debate internacional de la comunicació*. Barcelona, Ariel, 1986.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

1. Periodista, Redactor de política catalana a l'*Avui*, Premsa Catalana, 1976-1982.
2. Professor de la UAB, Facultat de CC de la Informació, des de 1975.
3. Investigador col·laborador de l'Institut d'Estudis Catalans, en matèria de comunicació, 1983-1987.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

En primer lloc, aquesta assignatura pretén de proporcionar als estudiants un panorama teòric sobre les relacions entre teoria de la comunicació i teoria social. L'aproximació a aquesta matèria científica ha de ser forçosament pluridisciplinària i interdisciplinària; més concretament, caldrà fer un seguiment especial de les aportacions de la sociologia, de l'antropologia, de la psicologia social, de la ciència política i, lògicament, de la teoria de la comunicació.

Segonament, l'assignatura vol contribuir a la fonamentació teòrica, a l'orientació metodològica i a l'anàlisi crítica de les polítiques de comunicació. El seguiment de les polítiques comunicatives de les institucions de govern més pròximes als estudiants (Catalunya, Espanya, Europa), tindrà un pes singular en l'estudi d'aquesta temàtica.

Atesa, doncs, l'orientació del programa, és recomanable per als estudiants interessats haver cursat anteriorment i en especial les assignatures optatives següents: "Història del Pensament Polític i Social" (1er curs), "Institucions Jurídico-polítiques contemporànies" (2on curs) i "Opinió Pública" (3er curs).

TEMARI

PART I.: TEORIA DE LA COMUNICACIÓ I TEORIA SOCIAL.

1. *Ciències socials i ciències de la comunicació*.
Les ciències socials: problemàtica epistemològica i metodològica. El científic social i l'experiència comunicativa. Proposta de classificació de les ciències socials. La comunicació com a objecte científic i com a camp pluridisciplinar.

2. *L'estudi de les societats humanes.*
L'evolució social: principals orientacions de l'antropologia cultural. L'acció social: les teories sociològiques de l'acció. La interacció simbòlica i les aportacions de la psicologia i de la filosofia del llenguatge. La dominació social: aproximacions des de la ciència política i des de la teoria de la comunicació.
3. *L'estudi del poder polític.*
Els orígens de l'Estat, segons l'antropologia. Pensar l'Estat: de la filosofia política a la ciència política. Les grans línies del pensament de la Modernitat. Les aproximacions des de la sociologia política. El debat actual sobre l'Estat.
4. *L'estudi dels espais de comunicació.*
La formació històrica de les cultures diferenciades: territori, fluxes d'intercomunicació, condicions de producció, tecnologia de les comunicacions. El mode d'organització nacional: aproximacions marxista i funcionalista. La formació de les nacions modernes: el model europeu. El paper de la llengua en la formació de l'espai nacional.
5. *Els Estats moderns i la comunicació de masses.*
Teoria de la Modernitat i teoria de la dinàmica del capitalisme. Control del territori i control de la informació. Algunes institucions paradigmàtiques: l'escola, les comunicacions, la burocràcia, les agències de notícies, etc. La formació de l'espai de comunicació transnacional.
6. *Les funcions actuals del sistema de comunicació.*
El sistema de comunicació en la teoria democràtica. Els nous mitjans i la seva incidència en la política. La hipòtesis de la tematització. La revisió de l'opinió pública.
7. *El debat sobre la "societat d'informació".*
Industrialització: del control de l'energia al control de la informació. El paper del coneixement i de la informació en les societats avançades. Estat de les recerques sobre les "societats d'informació". Balanç sobre les noves teories i els ideals democràtics.
8. *El debat internacional sobre comunicació (I).*
El sistema internacional de la postguerra i l'estratègia dels EUA en el control mundial de la informació. Les funcions atribuïdes a l'ordre internacional. El marc teòric de la investigació dominant. El paper de la UNESCO.
9. *El debat internacional sobre comunicació (II).*
L'agudització del debat dels anys 70. Els Països no Alineats i la formulació del Nou Ordre Internacional de la Informació. Incidència en la Unesco i en Nacions Unides. L'Informe Mac Bride i el PIDC. El nou protagonisme de la UIT. L'evolució posterior del debat.
10. *Estructura i circulació mundial de la informació.*
Estat de la recerca sobre la circulació de la informació en el món. Estructura internacional del poder d'informar: el paper de les transnacionals i dels Estats. La dinàmica transnacional de la indústria cultural.

PART II.: POLITIQUES I PLANIFICACIÓ DE LA COMUNICACIÓ.

11. *L'adopció de polítiques de comunicació.*
Origen de les polítiques sobre els "media". Models d'adopció de polítiques de comunicació. La tendència a la "desreglamentació". Els dilemes bàsics: públic/privat, centralització/descentralització, delegació/participació.

12. *Les polítiques nacionals de comunicació.*
El procés de formulació del concepte dins la Unesco: objectius i estratègies. Marc institucional i participació en l'adopció de polítiques. Ambits i prioritats recomanats per la Unesco. Crisi d'iniciatives i crisi de concepte.
13. *Les polítiques de comunicació a Europa (I).*
El marc geopolític general. El procés de construcció d'Europa: fites i contradiccions. Principals institucions europees relacionades amb comunicació i cultura. Mecanismes d'adopció de polítiques en comunicació. Els actors principals.
14. *Les polítiques de comunicació a Europa (II).*
Vers un espai europeu de l'àudio-visual: ràdio i TV sense fronteres. Vers un espai europeu de les telecomunicacions. Les polítiques en camps concrets: tecnologies de la informació, comunicacions per cable, satèl·lits de comunicació.
15. *Les polítiques de comunicació a Espanya.*
Les bases constitucionals i el desenvolupament posterior. La ruptura del monopoli televisiu: tercers canals, privatització i estacions locals. Les polítiques en noves tecnologies.
16. *Les polítiques de comunicació a Catalunya.*
Les bases establertes per l'Estatut d'Autonomia. Principals iniciatives polítiques empreses per la Generalitat. La política àudio-visual. Les polítiques significatives d'altres països catalans.
17. *Polítiques de comunicació i investigació.*
Interdependència entre recerca, polítiques i planificació de la comunicació. Orientacions i programes de la Unesco. Avaluació social de les noves tecnologies de la comunicació: mètodes i objectius. La investigació en aquest àmbit a Europa, a Espanya i a Catalunya.
18. *De les polítiques a la planificació.*
Planificar: per què i per a qui? Decisions tècniques i planificació pública. Planificació, desenvolupament i identitat. La regulació del desenvolupament de les tecnologies de la comunicació. Dificultats d'una definició i disciplines implicades.
19. *Teories i mètodes de planificació.*
Examen comparatiu de les teories de la planificació. Esquemes i models globals de planificació de la comunicació. Tipus de planificació. Metodologia d'anàlisi de sistemes i construcció de models. Mètodes de previsió a termini curt i mitjà. Mètodes d'avaluació. Bases per a l'adopció de decisions.
20. *Noves tecnologies i experimentació social.*
Conceptes d'experimentació tècnica i social. Innovació, demanda social i experimentació. Polítiques d'experimentació en comunicació a diversos països. Les noves tecnologies en la participació política i electoral. Mètodes d'experimentació i avaluació de resultats.

BIBLIOGRAFIA BàSICA

- DEL RIO, A.: *Reptes per a les telecomunicacions i la televisió a Europa.* Barcelona, Generalitat de Catalunya/Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989.
- GIFREU, J.: *El debat internacional de la comunicació.* Barcelona, Ariel, 1986.

HABERMAS, J.: *Teoría de la acción comunicativa*. Barcelona, Península, 1988.
MAC BRIDE, S. (dir.): *Voces múltiples, un solo mundo*. México, FCE, 1981.
MARTÍN BARBERO, J.: *De los medios a las mediaciones*. Barcelona, Gili, 1987.
MIRA, J.F.: *Crítica de la nació pura*. València, Tres i Quatre, 1984.
MUÑOZ, B.: *Cultura y comunicación*. Barcelona, Barcanova, 1989.
MIDDLETON, J. (ed.): *Enfoques sobre la planificación de la comunicación*. Quito, ciespal-Unesco, 1981.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

PART I.:

ANÀLISI: *Aspectes de la comunicació internacional*. núms 10/11, desembre 1987.
BELL, D.: *El advenimiento de la sociedad postindustrial*. Madrid, Alianza, 1976.
BOCKELMANN, F.: *Formación y funciones sociales de la opinión pública*. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
DEUTSCH, K.W.: *Los nervios del gobierno*. Buenos Aires, Paidós, 1980.
FERNÁNDEZ-SHAW, F.: *Relaciones internacionales y medios audiovisuales*. Madrid, Tecnos, 1985.
FISHER, D.: *Le droit à la communication*. Paris, Unesco, 1983.
FLICHY, P.: *Las multinacionales del audiovisual*. Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
GALBRAITH, J.K.: *El nuevo estado industrial*. Barcelona, Ariel, 1972.
GUBACK, T. et alii: *Transnational communication and Cultural Industries*. Paris, Unesco, 1982.
GUBERN, R.: *La mirada opulenta*. Barcelona, Gustavo Gili, 1987.
HABERMAS, J.: *La reconstrucción del materialismo histórico*. Madrid, Taurus, 1981.
HABERMAS, J.: *Conciencia moral y acción comunicativa*. Barcelona, Península, 1985.
HARRIS, M.: *El desarrollo de la teoría antropológica*. Madrid, Siglo XIX, 1983.
HOLZER, H.: *Sociología de la comunicación*. Madrid, Akal, 1978.
MACQUAIL, D.: *Introducción a la teoría de la comunicación de masas*. Barcelona, Paidós, 1985.
MARCUSE, H.: *L'home unidimensional*. Barcelona, Edicions 62, 1968.
MARTÍN SERRANO, M.: *La producción social de la comunicación*. Madrid, Alianza, 1986.
MASUDA, Y.: *La sociedad informatizada como sociedad industrial*. Madrid, Tecnos, 1984.
MEAD, G. H.: *Espíritu, persona y sociedad*. Buenos Aires, Paidós, 1953.
MORAGAS, M. de (ed.): *Sociología de la comunicación de masas*. Barcelona, Gustavo Gili, 1985, 4 vol.
MOWLANA, H.: *International flow of news*. Paris, Unesco, 1985.
NORA, S. i MINC, A.: *La informatización de la sociedad*. México, F.C.E., 1980.
RECALDE, J.R.: *La construcción de las naciones*. Madrid, Siglo XXI, 1982.
REESE, J. et alii: *El impacto social de las modernas tecnologías de la información*. Madrid, Tecnos, 1982.
REIFFERS, J.L. et alii: *Sociétés transnationales et développement endogène*. Paris, Unesco, 1981.
RICHERI, G.: *El universo telemático*. Barcelona, Mitre, 1984.
RODRÍGUEZ-IBÁÑEZ, J.E.: *El sueño de la razón*. Madrid, Taurus, 1982.
SAPERAS, E.: *Los efectos cognitivos de la comunicación de masas*. Barcelona, Ariel, 1987.
SCHILLER, H.I.: *El poder informático*. Barcelona, Mitre, 1984.
UNITED NATIONS: *International Space Programmes and Policies*. Amsterdam, Elsevier Science Publ., 1984.
WALLERSTEIN, I.: *El moderno sistema mundial*. Madrid, Siglo XXI, 1979.

WOLF, M.: *La investigación de la comunicación de masas*. Barcelona, Paidós, 1987.

PART II.:

- BELTRÁN, L.R. i FOX DE CARDONA, E.: *Comunicación dominada*. Mèxic, Nueva Imagen, 1980.
- CASTELLS, M. et alii: *El desafío tecnológico: España y las nuevas tecnologías*. Madrid, Alianza, 1986.
- CCE: *Livre Vert sur le développement du marché commun des services et équipements des télécommunications*. Bruxelles, 1987.
- CCE: *Télévision sans frontières*. Bruxelles, 1984.
- CONSELL D'EUROPA: *Comment financer la culture? Méthodes et moyens dans cinq pays européens*. Strasbourg, Conseil d'Europa, 1984.
- DÍAZ BORDENAVE, J. i CALVALHO, H.M. de: *Planificación y comunicación*. Quito, Don Bosco, 1978.
- EDGAR, P. i RAHIM, S.A.: *Communications Policy in Developed Countries*. Londres, Kegan Paul International, 1983.
- GIFREU, Josep (dir.): *Comunicació, Llengua i Cultura: Horitzó 1990*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1986.
- GIORDANO, C. i ZELLER, C.: *Europa en el juego de la comunicación global*. Madrid, Fundesco, 1988.
- HANCOCK, A.: *La planification de la communication au service du développement*. Paris, Unesco, 1982.
- LERA SALSÓ, E.: *El futuro de las telecomunicaciones españolas*. Madrid, Fundesco, 1986.
- Mac BRIDE, S. (dir.): *Voces múltiples, un sólo mundo*. Mèxic, F.C.E., 1981.
- MacQUAIL, D. i SIUNE, K. (eds.): *New Media Politics. Comparative perspectives in Western Europe*. Londres, Sage, 1986.
- MARTÍN SERRANO, M.: *El uso de la comunicación social por los españoles*. Madrid, CIS, 1982.
- MATTELART, A. i STOURDZÉ Y.: *Tecnología, cultura y comunicación*. Barcelona, Mitre, 1984.
- MAYOBRE, J.: *Información, dependencia y desarrollo*. Caracas, Monte Avila, 1978.
- MORAGAS, M. de: *Espais de comunicació: Experiències i perspectives a Catalunya*. Barcelona, Ed. 62, 1988.
- SCHENKEL, P. i alt.: *Políticas nacionales de comunicación*. Quito, Epoca, 1981.
- SCHRAMM, W.: *Mass Media and National Development*. Califòrnia, Stanford University Press, 1964.
- SOMMERLAND, E.L.: *Los sistemas nacionales de comunicación*. Paris, Unesco, 1975.
- UNESCO: *Série de Politiques de la comunicación en diversos països*.

AVALUACIÓ

- Els estudiants podran acollir-se a una d'aquestes tres opcions:
1. Exàmens parcials alliberatoris de cada una de les dues parts del programa.
  2. Examen parcial de la primera part, més un treball de recerca sobre algun tema de la segona part (prèvia aprovació del projecte pel professor).
  3. Exàmens finals únics sobre la totalitat del programa.
- Al principi del curs, cada estudiant haurà d'escollir una de les tres opcions; els que no ho facin, s'entendrà que opten pels exàmens finals.

CODI : 5108 - TEORIA DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL

PROF: MIQUEL DE MORAGAS I SPÀ
Dr. en Filosofia
UB., 1975.

DEPARTAMENT DE PERIODISME

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESE SIGNIFICATIUS

1. *Semiòtica de la Comunicació de masas*. Barcelona. Península, 1976.
2. *Teorías de la Comunicación*. Barcelona. Gustavo Gili, 1981-1984.
3. *Sociología de la Comunicación de masas*. (ed.) Barcelona. Gustavo Gili, 1979, 1981, 1984, 1985.
4. *Espais de Comunicació*. Barcelona. Edicions 62, 1988.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

1. Director del Departament de Teoria la Comunicació de la UAB, 1972-1978.
2. Degà de la Facultat de Ciències de la Informació, UAB, 1978-1980, 1982-1984.
3. Vice-rector d'Investigació, UAB, 1986-.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

Especialització en matèria de polítiques de comunicació, amb especial referència a les polítiques de comunicació a Europa, les noves tecnologies i el cas de les nacions-no-estat.

D'acord amb les condicions pròpies del sistema de comunicació a Catalunya el programa fa èmfasi especial en el context europeu (creació de nous espais, desregularització i planificació dels Estats, noves empreses "multimedia" i transnacionals, polítiques comunitàries, etc.); també fa èmfasi en la problemàtica política i cultural de les nacions-no-estat, en el desenvolupament de la comunicació local i en la prospectiva d'implantació de les noves tecnologies de la informació.

Pel que fa al pla pedagògic, el programa es proposa dos objectius complementaris:

- a) Augmentar i actualitzar els coneixements dels alumnes amb les classes i amb un programa obligatori de lectures.
- b) Facilitar a l'alumne el seguiment d'algun tema monogràfic i especialitzat que sigui del seu interès més personal, i que l'introdueixi a la recerca en comunicació, preparant-lo així per a fer el seu projecte de tesi doctoral.

TEMARI

0. LLIÇONS PRELIMINARS.

- 0.1. Bibliografia Bàsica.
- 0.2. Els centres i les institucions estatals i internacionals de comunicació.
- 0.3. Les revistes especialitzades i les fonts documentals.

PART I.: EL DEBAT MODERN SOBRE INFORMACIÓ I DEMOCRACIA. (De la Declaració Universal dels Drets Humans a l'Informe MacBride).

- 1.1. Els nous enfocaments dels estudis sociològics i polítics de la comunicació. La superació del funcionalisme. L'economia política de la comunicació. L'emergència del marketing comunicacional.
- 1.2. Les posicions ideològiques davant de la llibertat d'informació. Descripció crítica de les classificacions convencionals (liberal, socialista, tercermundista/no alineats).
- 1.3. El debat sobre el Nou Ordre Internacional de la Informació. El paper de la UNESCO. Antecedents, valoracions i crítiques a l'informe MacBride. La nova etapa de la UNESCO sense els EUA i la Gran Bretanya.
- 1.4. Règim jurídic i ideologies de la informació a l'Europa dels monopolis televisius (1945-1980).
- 1.5. L'aïllament internacional de l'estat Espanyol durant el franquisme. Els nostres condicionants en el debat sobre comunicació i democràcia.

PART II.: POLÍTIQUES DE COMUNICACIÓ: CONTROL I PALNIFICACIÓ.

- 2.1. Evolució i abast del concepte Politiques Nacionals de Comunicació (PNC).
- 2.2. La influència internacional de les polítiques de comunicació dels Estats Units i del Japó.
- 2.3. PNC, desenvolupament i dependència. L'experiència d'Amèrica Llatina.
  - 2.3.1. Dos exemples de les relacions entre comunicació i desenvolupament: la comunicació rural i l'educació.
  - 2.3.2. La comunicació alternativa i la cultura popular contra els límits de les PNC.
- 2.4. Les polítiques de Comunicació a Europa.
  - 2.4.1. La CE entre la reglamentació i la desreglamentació de l'espai àudio-visual europeu.
  - 2.4.2. La política comunicativa de la CE i la producció àudio-visual. 1988, any del cinema i la TV.
  - 2.4.3. Política de comunicació i recerca a la CE.
  - 2.4.4. Política de comunicacions i política de telecomunicacions.
  - 2.4.5. Llengües, minories nacionals i espais de comunicació.
- 2.5. Les polítiques de comunicació a Espanya i el seu règim jurídic.
  - 2.5.1. La Constitució.
  - 2.5.2. Els Estatuts d'Autonomia.
  - 2.5.3. L'Estatut Jurídic de la Ràdio i la Televisió.
  - 2.5.4. La llei de la TV privada.
  - 2.5.5. La llei d'organització de les telecomunicacions (LOT).
  - 2.5.6. Altres: ajuts a la premsa, tercers canals, antenes.
- 2.6. Les disposicions sobre comunicació del Parlament de Catalunya.
- 2.7. Politiques de comunicació i polítiques culturals.
  - 2.7.1. Accions del Consell d'Europa, CE, UNESCO en matèria de polítiques culturals.
  - 2.7.2. L'experiència de l'estat espanyol. El paper del Ministeri de Cultura. El cas de Catalunya i la Generalitat.

PART III.: Politiques de Comunicació i noves tecnologies.

- 3.1. Les teories sobre la societat postindustrial i de la informació.
- 3.2. Els primers informes prospectius (Jacudi, Nora-Minc, Castells, etc).
- 3.3. Conseqüències de la implantació de les noves tecnologies (satèl·lit, noves formes de cable, informatització, interactivitat) en la transformació dels "mass media" convencionals i en l'aparició de nous media.
- 3.4. Noves tecnologies i espais de comunicació. Les noves formes de comunicació transnacional, estatal i local.
- 3.5. Noves tecnologies i democràcia: els possibles efectes sobre les formes de participació.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

PART I.:

- ANÀLISI: Aspectes de la comunicació internacional a *Anàlisi*, núm. 10/11, Departament de Periodisme UAB, 1988.
- GIFREU, J.: *El debate internacional de la comunicació*. Barcelona, Ariel, 1987.
- McBRIDE: *Voces múltiples. Un solo mundo*. México, F.C.E., 1981.
- McQUAIL, D.: *Introducción a la teoría de la comunicación de masas*. Barcelona, Paidós, 1983.
- MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol. I. Escuelas, métodos y autores*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.
- MORAGAS, M. de : *Teorías de la Comunicación*. Barcelona, Gustavo Gili, 3a ed., 1984
- SAPERAS, E.: *Los efectos cognitivos de la Comunicación de masas*. Barcelona, Ariel, 1980.
- WOLF, M.: *La investigación de la comunicación de masas*. Barcelona, Paidós, 1987.

PART II.:

- BERTRÁN, L.R. i FOX, E.: *Comunicación dominada. Estados Unidos en los medios de América Latina*. México, Nueva Imagen, 1980.
- BUSTAMANTE, E. i ZALLO, R.: *Las industrias culturales en España*. Madrid, Akal, 1989.
- CORBELLA, J.: *La Comunicación Social a Catalunya*. Barcelona, CIC Generalitat de Catalunya, 1989.
- COSTA, P.O.: *La crisis de la televisión pública*. Barcelona, Paidós, 1986.
- CEE: *Televisión sin fronteras: Libro Verde sobre un mercado común de la radiodifusión*. Madrid, Ente público RIVE, 1987.
- DEL RIO, A.: *La radio i la televisió a Catalunya, avui*. Barcelona, CIC Generalitat de Catalunya, 1988.
- DYSON, K. et alii: *The Politics of the Communications Revolution in Western Europe*. London, Frances Pinter, 1986.
- EL LABORATORI (MORAGAS et alii): *Mitjans de comunicació, política cultural i participació democràtica*. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1986.
- FOX, E.: *Políticas de comunicación en América Latina*. Barcelona, Gustavo Gili, 1989.
- FUNDESCO: *Informes anuales de Fundesco: Comunicación Social 1989, Tendencias*. Madrid, Fundesco, 1989.
- FUNDESCO: *Informes anuales de Fundesco: Las Telecomunicaciones 1989, Tendencias*. Madrid, Fundesco, 1989.

GERBNER, G i SIEFERT, M.(eds): *World Communications. A Handbook*. New York, Longman, 1984.

GIFREU, Josep : *Comunicació, llengua i cultura. Horitzó 2000*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1986.

GIFREU, J.: *La comunicació per cable a Catalunya*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1989.

HILLS, J.: *Deregulation Telecoms. Competition and Control in the United States, Japan and Britain*. London, Frances Pinter, 1986.

INSTITUTO EUROPEO DE LA COMUNICACION: *La televisión europea del año 2000*. Madrid, IEC/FUNDESCO, 1989.

INTERNATIONAL INSTITUTE OF COMMUNICATION: *From Telecommunications to Electronic Services. A Global Spectrum of Definitions, Boundary Lines and Structures*. Butherworths, London, 1987.

KLEINSTEUBER, H.J.; McQUAIL, D. i SIUNE, K.: *Electronic Media and Politics in Western Europe. Euromedia Research Group Handbook of National Systems*. Frankfurt, Campus Verlag, 1986.

KUHN, R.: *Politics of Broadcasting*. Londres, Croom Helm, 1985.

LLINES, M. i COROMINAS, M.: *La televisió a Catalunya*. Barcelona, Els llibres de la frontera, 1989.

MARTÍN BARBERO, J.: *De los medios a las mediaciones*. Barcelona, Gustavo Gili, 1985.

MORAGAS, M.: *Espais de Comunicació*. Barcelona, Edicions 62, 1988.

MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol. II. Estructura y funciones*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.

MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol. III. Propaganda política y opinión pública*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.

RICHERI, G.: *La televisión entre servicio público y negocio*. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.

SIUNE, K. i McQUAIL, D.: *New Media Politics. Comparative perspectives in Western Europe*. London, Sage, 1986.

TYDEMAN, J.: *New Media in Europe*. London, McGraw-Hill, 1986.

UNGERER, H.: *Telecommunications en Europe*. Brusel·les, CEE, 1989.

VV.AA.: *La TV en España mañana: modelos de televisión y opciones ideológicas*. Madrid, Ente Público RTVE, 1986.

WEDELL, G. i LUYKEN, M.: *Media in Competition; the Future of Print and Electronic Media in 22 Countries*. Manchester, European Institute for the Media, 1986.

ZALLO, R.: *Economía de la comunicación y la cultura*. Madrid, Akal, 1988.

PART III.:

ANCELIN, C. i MARCHAND, M.: *Le Vidéotex, contribution aux débats sur la Télématique*. Paris, Masson, 1984. (Collection Scientifique et Technique des Télécommunications).

BELL, D.: *El advenimiento de la sociedad postindustrial*. Madrid, Alianza, 1980.

BEZUNARTEA, O.: *La prensa ante el cambio del siglo*. Bilbao, Ediciones Deusto, 1988.

BREDIN, J.L.: *Les nouvelles télévisions hertziennes*. Paris, La Documentation Française, 1985.

CANGA LAREQUI, J.: *La prensa y las nuevas tecnologías*. Bilbao, Ediciones Deusto, 1988.

CASTELLS, M.: *El desafío tecnológico. España ante las nuevas tecnologías*. Madrid, Alianza Universidad, 1986.

DIAZ NOSTY, B. (et alii): *La nueva identidad de la prensa*. Madrid, FUNDESCO, 1988.

FUNDESCO: *La sociedad española ante las nuevas tecnologías*. Madrid, 1987.

GIFREU, J.: *Comunicació, Llengua i Cultura. Horitzó 2000*. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 1986.

GIORDANO, C. i ZELLER, C.: *Europa en el juego de la comunicación global*. Madrid, FUNDESCO, 1988.

GUBERN, R.: *El simio informatizado*. Madrid, FUNDESCO, 1987.

LERA, E.: *El futuro de las telecomunicaciones españolas*. Madrid, FUNDESCO, 1986.

LÓPEZ ESCOBAR, E. i BERTRAND, C.J.: *La televisión por cable en América y Europa*. Madrid, FUNDESCO, 1986.

MARCHAND, M. i ANCELIN, C.: *Télématique, promenade dans les usages*. Paris, Documentation Française, 1985.

MASUDA, V.: *La sociedad informatizada como sociedad postindustrial*. Madrid, Tecnos, 1984.

MERCIER, P.A.; PLASSARD, F. i SCARDIGLI, V.: *La sociedad digital*. Barcelona, Ariel, 1985.

MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol. IV. Nuevos problemas y transformación tecnológica*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.

NORA, S. i MINC, A.: *L'informatisation de la société*. Paris, Documentation Française, 1978. (Versió en castellà: México, F.C.E., 1984).

RATZKE, D.: *Manual de los nuevos medios*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.

RODRÍGUEZ JIMENEZ, M.: *Nuevas tecnologías de la información*. Madrid, Mondadori, 1989.

UNESCO: *Dossier final. Simposium sobre el impacto cultural de las nuevas tecnologías de la comunicación*. Roma, Istituto della Enciclopedia Italiana, 1983.

VV.AA.: *Los países industrializados ante las nuevas tecnologías*. Madrid, FUNDESCO, 1985.

Documents i revistes d'interès general per als treballs de curs:

UNESCO:

Estudios y Documentos de Comunicación Social. Políticas de Comunicación. (Sèrie dedicada a diversos països). *Statistical Year Book*.

América Llatina:

Chasqui (Ecuador). *Comunicación y Cultura* (Mèxico). *Boletín INTERCOM* (Brasil). *Signo y Pensamiento* (Bogotá).

Polítiques de comunicació a l'estat espanyol:

Cuadernos para el debate, Presidencia del Gobierno (Madrid). *TELOS(FUNDESCO)* (Madrid). *Boletín de FUNDESCO. El País. La Vanguardia*.

Polítiques de comunicació a Europa:

TELOS (FUNDESCO) (Madrid). *Revue del'UER (Unió Europea de Radiodifusió)*. *Problèmes Audiovisuels* (Paris). *Media Pouvoir* (Paris).

Noves tecnologies:

TELOS (FUNDESCO) (Madrid). *Actualidad Electrónica* (Barcelona). *RESRAUX (CNET)* (Paris). *Cable and Satellite Europe* (Londres). *Communications World* (Barcelona). *Telecommunications Policy* (Londres).

AVALUACIÓ DEL CURS

D'acord amb els dos objectius pedagògics esmentats l'avaluació del curs tindrà dos aspectes:

1- Exàmens:

- Realització d'un únic exàmen final al juny sobre el programa i els dossiers d'actualitat que es preparin durant el curs.

2- Treball de curs:

- Realització d'un treball amb les següents característiques:
  - Temàtica lliure, dins de l'índex del programa.
  - Aprovació per part del professor d'un projecte que es presentarà d'acord amb les normes de la fitxa adjunta. Per aprovar al juny aquest projecte s'haurà d'haver presentat abans del dia 30 de novembre, per aprovar al setembre s'haurà de fer abans del 30 d'abril.
  - Extensió mínima de 30 folis i màxim de 50.
  - El treball inclourà una introducció d'un màxim de 2 fulls explicativa del recorregut seguit -etapes, gestions documentals, contactes, descobriments, dificultats, etc.-, i unes conclusions (màxim de 3 pàgs.) on s'expliquin els principals resultats teòrics assolits.
  - Es valorarà la justificació, en notes a peu de pàgina, de les fonts d'informació utilitzades. Es valorarà negativament els treballs que no especifiquin les fonts utilitzades en dels diferents capítols.
  - Els treballs no seran necessàriament retornats. Tots els alumnes hauran de procurar-se'n còpia. Es podran incloure els dossiers documentals utilitzats.
  - El treball serà de caràcter individual.
  - Terminis de presentació: dates dels exàmens finals.

CODI : 5108 - TEORIA DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL (COMUNICACIÓ POLITICA)

PROF: MANUEL PARÉS I MAICAS

DEPARTAMENT DE PERIODISME

Dr. en Dret

UAB., 1980.

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESI SIGNIFICATIUS

1. *La televisió a la Catalunya autònoma*. Barcelona, Edicions 62, 1981 (actuant com a coordinador, amb d'altres autors).
2. *La ideologia regional de la premsa espanyola*. Barcelona, Edicions 62, 1984.
3. *El papel de la información en la educación permanente y en la enseñanza universitaria*. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 1984.
4. *Spanish bibliography on Mass Communication.*, junt amb Badia Ll. i Araiko M., Izaskun, Facultat de Ciències de la Informació, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1988.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES:

1. Secretari acadèmic de la Facultat de CC de la Informació (1976-1978)
2. Vice-rector d'informació i documentació des del març de 1978 fins a l'abril de 1980.
3. Vice-rector d'extensió universitària de l'abril de 1980 fins al març de 1986.
4. Coordinador general del XVIè Congrés de la International Association for Mass Communication Research, (Barcelona, del 24 al 28 de juliol de 1988), sobre el tema "Comunicació social i identitat cultural", organitzat per la Facultat.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

En aquesta matèria s'estudien les relacions dinàmiques que s'estableixen entre els temes de naturalesa política i el seu tractament per part dels mitjans de comunicació social. El seu enfocament és clarament interdisciplinari, fonamentant-se en la sociologia de la comunicació, per un costat, i en la sociologia política per l'altre.

Cal subratllar que el concepte de comunicació política és pres des d'una perspectiva constitutiva i global, per tant cal no confondre-la ni amb el màrketing polític ni amb la propaganda política o electoral, les quals en donen una visió molt més restringida i instrumental.

TEMARI

1. La comunicació social i la política. La comunicació política. Marc conceptual. Definicions. Les diferents teories. L'estat actual de l'ensenyament i de la recerca.
2. Les diferents concepcions sobre la Política i el fet polític. Contingut i límits. L'acció política. Dimensions sectorial i territorial. Canvi social i canvi polític. conflicte i consens.

3. La interdisciplinarietat de la comunicació política. Les seves relacions amb d'altres ciències socials.
4. Concepte i tipologia de les polítiques públiques, en funció de la societat política, de l'estructura econòmica i del grau de desenvolupament. Una especial referència a les polítiques econòmica, educativa, cultural i comunicativa.
5. Concepte d'ideologia. La ideologia política. La crisi de les ideologies. Les mentalitats, les creences, els valors, els mites i els símbols. Identitat nacional i identitat cultural.
6. Els interessos. Individuals i grupals. Els conflictes d'interès. Grups d'interès i grups de pressió. El corporativisme. L'interès públic. El servei públic.
7. La socialització política. Concepte i paràmetres definidors. La cultura política. Concepte i elements (les subcultures polítiques). La memòria històrica. Les tradicions, els costums. El sistema jurídic. El factor psicològic.
8. El poder. Concepte, naturalesa. En el sistema pluralista i en el sistema autoritari. En el sistema unitari, autonòmic i federal. La societat civil. La dimensió jurídica: la Constitució, les lleis que desenvolupen els drets fonamentals. Les Declaracions sobre els Drets humans. L'Administració Pública.
9. El desenvolupament polític. Concepte i teories. Els principals actors: el poder executiu, el legislatiu i el judicial, els partits polítics, els moviments socials, els grups d'interès i els ciutadans. La participació política. El comportament polític. La despolitització.
10. Els emissors de la comunicació política (1), segons els sistemes polític i econòmic. Funció, objectius i intencionalitat. El poder executiu i la seva tipologia. El poder legislatiu i el poder judicial. Els partits polítics, els moviments socials i els grups d'interès.
11. Els emissors (2). Els polítics. Els líders d'opinió, els funcionaris, els tècnics, els intel·lectuals, els professionals de la comunicació. Els ídols de l'espectacle. Els ciutadans.
12. Els receptors: individual i grupal. Tipologia de receptors. El receptor en funció de les formes i dels mitjans de comunicació.
13. Informació i política. L'actualitat. Les fonts i les agències d'informació. L'"agenda setting". El professional de la comunicació. Informació i propaganda. Propaganda política i propaganda electoral. El marketing polític.
14. Comunicació política i Relacions Públiques. La imatge de les institucions polítiques, dels actors polítics i dels fets polítics. Comunicació política i l'ús de les tècniques i del llenguatge de la publicitat. Les campanyes electorals. El finançament dels partits polítics.
15. El llenguatge polític. El missatge polític, en funció dels emissors, de les formes de comunicació i dels mitjans de comunicació. La intencionalitat, la persuasió, la manipulació, la pressió. Els *slogans*.
16. La comunicació política i la violència. El terrorisme. La pau. El seu tractament comunicatiu. Per una ètica de la comunicació.
17. Els efectes (1). L'element cognitiu i l'element afectiu. Tipologia: conscienciació, politització. Endoctrinament, desideologització, despolitització i abstencionisme. Creació, modificació o consolidació de les imatges, estereotips, prejudicis i mites.

18. Els efectes (2). La personalització dels líders polítics. La política com a espectacle: els actors, les tècniques, els mitjans, la representació i el públic. Efectes educatius i deseducatius.
19. L'opinió pública i la comunicació política. Concepcions. Formació, segons els sistemes polítics. El clima d'opinió. Els factors condicionants. L'actualitat política. Les seves formes d'expressió. Opinió pública i desenvolupament polític. Els sondejos d'opinió.
20. La comunicació política internacional (1). Les relacions internacionals a nivell institucional, grupal o individual, i el seu tractament pels mitjans de comunicació. Relacions pacífiques i relacions conflictives. Paper de la propaganda.
21. La comunicació política internacional (2). Les grans organitzacions internacionals com a emissors comunicatius. L'imperialisme comunicatiu. Les agències d'informació internacionals. Els mitjans de comunicació internacionals. Les multinacionals del Hardware i del Software. Els grups multimedia.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

- ALMOND, Gabriel A. i VERBA, Sidney: *La cultura cívica*. (estudi sobre la participació política democràtica en cinc països: Gran Bretanya, Estats Units, República Federal d'Alemanya, Itàlia i Mèxic) Madrid, Euràmerica, 1970.
- ARCEO VACAS, José Luis: *Cómo ganar unas elecciones*. (*Tratamiento teórico práctico de la imagen de los políticos*). Madrid, Fomento de Bibliotecas, 1982.
- BARRANCO SAIZ, Francisco Javier: *Técnicas de marketing político*. Madrid, Pirámide, 1982.
- BERELSON, B.; GAUDET, H. i LAZARSFELD, P.F.: *El pueblo elige*. Buenos Aires, Paidós, 3a ed., 1962.
- BERGER, Suzanne: *La organización de los grupos de interés en Europa Occidental*. Ministerio del Trabajo y Seguridad Social, Madrid, 1988.
- BERRIO, Jordi: *Teoría social de la persuasión*. Barcelona, Mitre, 1983.
- BONNIN, Pere: *Así hablan los nazis. Aproximación al estudio del lenguaje fascista en los medios de comunicación*. Barcelona, Dopesa, 1973.
- Borrat, Héctor: *El periódico, actor político*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1989.
- BROWNE, C.G. i COHN, T.S.: *El estudio del liderazgo*. Buenos Aires, Paidós, 1968.
- BUTLER, B.E.: *Estudio del comportamiento político*. Madrid, Tecnos, 1964.
- CAREAGA, Gabriel: *Los intelectuales y el poder*. Sep Diana, México, 1979.
- CASTILLO, Pilar del: *La financiación de partidos y de candidatos en las democracias occidentales*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas y Siglo XXI de España, 1985.
- CAYROL, Roland: *La nouvelle communication politique*. Paris, Larousse, 1986.
- CELIS, Jacqueline de: *Los grupos de presión en las democracias occidentales*. Madrid, Tecnos, 1963.
- COMUNICACIÓ SOCIAL I IDENTITAT CULTURAL. Grup de treball, XVIè Congrés Internacional Association for Mass Communication Research, juliol, 1988, Facultat de Ciències de la Informació, 1988.

COTTERET, Jean-Marie: *Gouvernants et gouvernés*. Paris, Presses Universitaires de France, 1975.

DADER, José Luis: *Periodismo y pseudo-comunicación política*. Pamplona, Universidad de Navarra, 1983.

DEUTSCH, Karl W.: *Los nervios del gobierno. Modelos de comunicación y de control políticos*. Buenos Aires, Paidós, 1969.

DOMENACH, Jean-Marie: *La propaganda política*. Barcelona, Edicions 62, 1963.

DOWSE, R. i HUGHES, H.: *Sociología política*. Madrid, Alianza Editorial, 1975.

DURANDÍN, G.: *La mentira en la propaganda política y en publicidad*. Barcelona, Paidós, 1983.

DUVERGER, Maurice: *Sociología política*. Barcelona, Ariel, 1972.

ESCARPIIT, Robert: *Teoría de la información práctica política*. México, Fondo de Cultura Económica, 1983.

ESTEBAN, Jorge de: *Por una comunicación democrática*. València, Fernando Torres, 1976.

FAGEN, R.: *Política y comunicación*. Buenos Aires, Paidós, 1968.

Fox, Elisabeth, ed: *Medios de comunicación y política en América Latina*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1989.

GARCÍA PELAYO, Manuel: *Los mitos políticos*. Madrid, Alianza Editorial, 1981.

GINER, Salvador i PÉREZ IRUELA, Manuel: *La sociedad corporativa*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, 1979.

Giordano, E. Zeller, C.: *Europa en el juego de la comunicación global*. fundesco, 1988. Madrid.

GONZÁLEZ CASANOVA, J.A.: *Comunicación humana y comunidad política*. Madrid, Tecnos, 1968.

HABERMAS, J.: *Historia y crítica de la opinión pública*. Barcelona, Gustavo Gili, 1981.

HERMET, G. et alii: *¿Para qué sirven las elecciones?* México, Fondo de Cultura Económica, 1982.

Herreros Arconada, Mario: *teoría y técnica de la propaganda electoral (formas publicitarias)*, ESRP-PPU, Barcelona, 1989.

HIRSCH-WEBER, W.: *La política como conflicto de intereses*. Madrid, Tecnos, 1972.

Jacquard, Roland: *La desinformación: una manipulación del poder*, Espasa Calpe, Madrid, 1988. LIPSET, Seymour: *Political Man*. Heinemann, London, 1969. Traducción castellana: *El hombre político*. Buenos Aires, Eudeba, 2a ed. 1968.

LÓPEZ GUERRA, Luis: *Las campañas electorales. Propaganda y política en la sociedad de masas*. Barcelona, Ariel, 1976.

LÓPEZ PINA, A. i ARANGUREN, Ed.L.: *La cultura política en la España de Franco*. Madrid, Taurus, 1976.

LÓPEZ PINTOR, Rafael: *La opinión pública española: del franquismo a la democracia*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, 1982.

LOZANO BARTOLOZZI, Pedro: *El ecosistema político. (Teoría informativa de las relaciones internacionales)*. Pamplona, Universidad de Navarra, 1976.

LUCAS VERDÚ, Pablo: *Política e inteligencia*. Madrid, Tecnos, 1965.

MacBRIDE: *Voces múltiples. Un solo mundo*. México, F.C.B., 1981.

MACGINNIS, J.: *Cómo se vende un presidente*. Península, 1974.

MEJLIZO, Felipe: *El lenguaje de los políticos*. Barcelona, Fontanella, 1976.

MEYNAUD, Jean i LANCELOT, Alain: *Les actitudes politiques*. Barcelona, Edicions 62, 1967.

MILLS, Wright, et alii: *Los intelectuales y la política*. Montevideo, Nuestro Tiempo, 1968.

MODDIE, G. i STUART-KENNEDY, G.: *Opiniones, públicos y grupos de presión*. México, Fondo de Cultura Económica, 1976.

MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol. III. Propaganda política y opinión pública*. Barcelona. Gustavo Gili, 1986.

NIMMO, D.D. i SANDERS, K. (eds.): *Handbook of political communication*. London, Sage, 1981.

PARÉS I MAICAS, Manuel: *La ideología regional de la prensa española (1966-1973)*. Barcelona, Edicions 62, 1984.

PERRY, Roland: *Elecciones por ordenador*. Madrid, FUNDESCO, 1986.

PYE, L.W.: *Evolución política y comunicación de masas*. Buenos Aires, Troquel, 1969.

RAMÍREZ, Manuel: *La participación política*. Madrid, Tecnos, 1985.

REBOLLO TORIO, Miguel Angel: *Lenguaje y política, introducción al vocabulario político republicano y (totalitario, digo franquista)*. València, Fernando Torres, 1978.

REY MORATO, Javier del: *La comunicación política*. Madrid, Eudema, 1989.

SAPERAS, Enric: *Los efectos cognitivos de la comunicación de masas*.

SCHILLER, H.: *Comunicación de masas e imperialismo yanqui*. Barcelona, Gustavo Gili, 1976.

SCHILLER, H.: *Manipuladores de cerebros*. Barcelona, Gedisa, 1979.

SCHWARTZENBERG, R.G.: *EL show en política*. Barcelona, Dopesa, 1980.

VEDEL, George; et alii: *La despolitización*. Madrid, Tecnos, 1973.

YOUNG, K.: *La opinión pública y la propaganda*. Buenos Aires, Paidós, 1967.

AVALUACIÓ DEL CURS

1. Es realitzaran dos exàmens parcials, un en el mes de febrer i l'altre el mes de juny. No es contempla cap examen final.
2. Cada estudiant farà un treball de recerca sobre un tema escollit conjuntament per ell i pel professor, a començament del curs, i es definiran els objectius, el contingut i la metodologia. La seva extensió estarà compresa entre 30 i 40 pàgines i serà lliurat al professor abans que acabi el segon trimestre.
3. La nota final s'estableix en funció de la mitjana dels tres elements de prova esmentats.